

**Спогади про голодомор 1932-33 років та Другу світову війну моєї
прабабусі Шумейко Надії Олексіївни з с. Безуглівки, Ніжинського
району, Чернігівської області**

Народилась я 30 вересня 1927 року (в паспорті записано 4 жовтня), назвали мене в честь великого свята Віри, Надії, Любові та їх матері Софії.

Батьки родом із с. Безуглівка. Батько – Шумейко Олексій Іванович.

Мати - Коваль (дівоче) Шумейко Олександра Степанівна.

Зараз мені 91 рік, голодомор почався коли мені було всього п'ять років, сьогодні я все не згадаю, але пам'ятаю, що мені розповідали батьки. Було тяжко від голоду, помирали і малі, і дорослі, люди на дорогах падали, пухли від того, що не було нічого їсти.

Як ваша сім'я вижила під час голоду ?

-Аж якось вижила, відповідає бабуся. Варили затірку. – Що ж це затірка? – Була коза, доїли молоко, кип'ятили його добавляли борошно, і їли. Варили картоплю. Весною, коли сніг сходив, ми ходили в поле, з картоплі збирали крохмаль.

Ще згадує, як ходили, по хатах та забирали все, що було, навіть хто встиг заховати знаходили та забирали (квасоллю, крупи і т. д.). Дехто закопував їжу в землю, але й там знаходили.

Колгосп

У колгосп забирали все, залишали саму хату. Сараї, комори спустошували.

Оце не йдуть у колгосп, хата десь пуста – зганяють туди і держать: «Ти підеш у колгосп чи ні?». Ну, мовчать. «- Кажи, де ти хліб заховав!». Так держать, поки все не повіддавали.

Мої батьки не працювали в колгоспах, вони жили одноосібно.

Мене завербували потім. Рано завербували нас разом із подругою у Носівку на сахарний завод, навіть не згадаю скільки мені і років тоді було. Ми плакали, нас відправляли полоти та шарувати буряки. Не було чим доїхати туди, добирались ми на волах чи віслюках, точно не пам'ятаю, на них ще харчі перевозили. Кожного дня ми прокидалися о 5 годині ранку в 6 ми вже повинні були бути на полі шарувати буряки, аж до самого вечора. Спали ми в хлівах, як свині.

Як ваші батьки відносились до того, що вас вербували?

- Та як вони могли відноситись, прийшли сказали, що стільки-то дівчат потрібно завербувати. Та й забирали.

А далі я підросла, робила на путі та на бурячному полі сезонно.

Коли мені виповнилось 14 років, почалася війна. Мій батько був на війні, його було ранено в ногу, п'ять років не було вдома.

Тяжкі роки були тоді і для людей, і для худоби. Нічого були їсти та нічим годувати. Хату часто топили бур'яном. Голод був, холод був.

Німці наше село не розбили, проходили селом, але нікого не вбивали. Ніде не бомбили, не палили. Тільки чути було, як десь в полі бомблять.

Вербували мене і в Німеччину, але мати мене не віддала, я була в них одна, і якось домовлялась вона, за годину доходила до міста, щоб поговорити. Подруга моя ховалася вдома, і в бур'янах, тоді було літо, можна було сховатись. Я знаю, як інших забирали, їхали в товарних вагонах до Німеччини, навіть народжували там. Деяким вдалося повернутися звідти, але вже каліками. Знущались над людьми в товарних вагонах, наче скот везли.

Тяжко мені це все згадувати, але добре, що це все закінчилося.

Зараз зі мною велика сім'я, діти, онуки і правнуки, я їх всіх люблю, і дякую Богу за них.